

Risico fietsen in het donker neemt toe

In het donker is het risico om bij een ongeval gewond te raken voor fietsers in alle leeftijds-categorieën het hoogst. Dit wijst een SWOV-onderzoek naar de gevaren van fietsen bij de lichtgesteldheden daglicht, schemer en donker.

In Nederland werd niet eerder onderzocht hoe gevaarlijk het is voor fietsers om bij schemer en nacht te rijden. Dit is een van de redenen waarom het nog niet is vast te stellen wat fietsverlichting in het algemeen bijdraagt aan de veiligheid, in andere woorden: hoeveel slachtoffers onder fietsers ermee worden bespaard. Dit, en een vraag van de RAI Vereniging, was aanleiding voor de SWOV om te onderzoeken wat het risico van fietsen is bij verschillende lichtgesteldheden.

Onderzoekopzet

Voor het onderzoek werd gebruikgemaakt van de ongevallen-, slachtoffer- en mobiliteitsbestanden waar de SWOV over beschikt, aangevuld met gegevens over zonsopkomst en -ondergang per dag. Niet alle gewonde fietsers zijn meegenomen in de analyses, maar alleen de 'ernstig (verkeers)gewonde' fietsers.

Door het aantal slachtoffers te delen door de met de fiets afgelegde afstand (in miljoenen kilometers) verkrijgen we per lichtgesteldheid het zogeheten risico: hoe hoger het risico, hoe meer slachtoffers er gevallen zijn per afgelegde kilometer. Wanneer het risico bij een bepaalde lichtgesteldheid hoger is, dan kan het zijn dat het gevaarlijker is om bij die lichtgesteldheid te fietsen. Een andere verklaring zou echter kunnen zijn dat er bij die lichtgesteldheid fietsers rijden die altijd, bij elke lichtgesteldheid, een hoger risico hebben. Daarom zijn risico's uitgerekend van bepaalde groepen fietsers, met name van verschillende leeftijdsgroepen. Ook zijn risico's bepaald voor de dagen van de week en de vier seizoenen.

Risico's

De meeste ernstig gewonde fietsers in zowel motorvoertuig- als niet-motorvoertuigongeval-

len zijn betrokken geweest bij een ongeval bij daglicht. Dat is niet onverwacht, omdat dan het meest gefietst wordt. Maar in het donker vallen wel relatief meer slachtoffers onder fietsers dan bij daglicht. Het aandeel ernstig gewonde fietsers dat in het donker gewond raakt in een motorvoertuigongeval schommelt in de periode 1993-2008 tussen de 14 en 17%. Voor ernstig gewonde fietsers in niet-motorvoertuigongevallen is dit aandeel gestegen van 13% in 1993 tot 23% in 2008. Slechts 10% van de door fietsers afgelegde afstand wordt echter in het donker afgelegd, waardoor we kunnen concluderen dat het risico voor fietsers in het donker hoger is dan bij daglicht.

Alle leeftijden

Als we kijken naar de risico's per leeftijdscategorie en lichtgesteldheid, zien we dat voor alle leeftijdscategorieën het risico in het donker het hoogst is. Daaruit kunnen we afleiden dat het risico in het donker hoger is dan bij daglicht doordat het in het donker inderdaad onveiliger is om te fietsen en niet omdat er in het donker fietsers rijden die onder alle omstandigheden

een hoger risico hebben. Gebleken is dat het met name voor 18-29-jarigen onveilig is om in het donker te fietsen (ten opzichte van hun totale risico). Er zijn wel duidelijke aanwijzingen dat bij deze groep niet alleen het feit dat het donker is, maar ook alcoholgebruik een rol speelt in het hoge risico. Zo was er in 1993 bij 24% van de 18-24-jarige fietsers die ernstig gewond zijn geraakt in een niet-motorvoertuigongeval in een weekendnacht sprake van alcoholgebruik (volgens informatie in de ziekenhuisregistratie); dit is opgelopen tot

58% in 2008. Ook voor de 25-59-jarigen is het alcoholgebruik relatief hoog en stijgend: 21% in 1993 en 44% in 2008.

Verlichting

De relatie tussen het voeren van fietsverlichting (en de kwaliteit van deze verlichting) en het risico van fietsen bij schemer en duisternis is in dit onderzoek niet onderzocht. Dit is ook moeilijk te onderzoeken, omdat niet bekend is of de fietsers die betrokken zijn bij ongevallen al dan niet licht voerden.

Over fietsen in het algemeen en fietsen in het donker zijn de volgende SWOV-publicaties verschenen:

M.C.B. Reurings (2010). Hoe gevaarlijk is fietsen in het donker?; Analyse van fietsongevallen naar lichtgesteldheid. R-2010-32

Factsheet Fietsers